

Příloha k protokolu o SZZ č.

FF JU v Č. Budějovicích

Vysoká škola:

.....

Ústav estetiky

22. 6. 2010

Datum odevzdání posudku:

Hana Laipoldová

Jméno:

Estetika

Obor:

**Recenzent * / Mgr. Denis Ciporanov,
Ph.D.**

diplomové práce

Vedoucí */

Mgr. Jan Staněk, Ph.D.

.....

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Problém znaku v surrealistické fotografii

.....
Hana Laipoldová si pro svou bakalářskou práci zvolila téma surrealistické fotografie. Ta jí zajímá z hlediska obecné teorie znaku (Peirce, de Saussure, Barthes) a to ve dvou rovinách: 1) v té skromněji zpracované zkoumá, za jakých podmínek si může nárokovat umělecký status (zde se opírá o klasickou sémiotickou a funkcionální teorii Jana Mukařovského) a 2) jaké specifické techniky užívá surrealistická fotografie pro svou rafinovanou hru s fotografickou transparentností a opacitou, evokující zvláštní, surrealistickou estetikou zázračně tematizovanou realitu, vymezenou mezi snem a přítomností, což lze mít za téma dominantní (zde těží především z poststrukturalistické Deridovy revize předpokladů saussurovské teorie znaku a Rosalind Kraussové, která fenomén surrealistické fotografie uchopuje právě prostřednictvím kreativní adaptace Derridových myšlenek). Systematické jádro práce rámuje na jedné straně historickou sondou do ideových dějin surrealismu, na straně druhé pak částí věnovanou analýze několika vybraných fotografických děl, která má doložit konkrétní postupy surrealistických fotografií, jimiž se „děje“ tato identifikovaná specifická „rozmezená“ znakovost, a v níž se mimo jiné též letmo potkávají oba výše uvedené sledované motivy.

Volbou tématu je práce příslibem (třebaže by jistě stálo za to pečlivěji uvážít samotný vztah a proporcionalitu obou naznačených tématických linií a především korpus zdrojové literatury pro první jmenované). Dojem z jeho uchopení však kalí již s prvními řádky množství formálních i věcných chyb. V druhé části práce (Znakovost), kterou studentka věnuje expozici klíčových sémiotických koncepcí (Saussure, Peirce), z nichž těží základní pojmová schémata pro svou analýzu surrealistické fotografie, je de Saussure představený jako francouzský lingvista (s. 3), na čtvrté stránce čtenáře překvapí čtyři jazykové chyby, o stránku dále autorka při expozici myšlenek pro ni klíčového zdrojového textu *Kursu* de Saussura k tomuto účelu nepochopitelně střídavě cituje přímo z něj a ze sekundárního zdroje (Černý, Holeš), který 1) není ničím více, než zhuštěnou parafrází Saussura, což takové volbě bere veškerý smysl a 2) navíc je odkaz na stránku chybný (s. 5). Konečně, na str. 7 si plete Peircův ikon s ikonou a v poznámce opakovaně komolí jeho jméno na Pierce.

Ve třetí kapitole, která se zabývá znakovostí fotografie i uměleckého díla obecně, počínají nabývat na vrchu nedostatky věcného charakteru. Zkoumání znakovosti fotografie s ohledem na peircovskou triádu znaků působí ještě vcelku přesvědčivě, autorčiným výkladem však značně utrpěla teorie Jana Mukařovského. Expozice její zvolené části je velmi

slabá a po autorčině výkladu z ní v podstatě nezůstal kámen na kameni. Uvádím zde pouze nejkřiklavější momenty (především ze str. 17), na výčet všech jemných i vážnějších dezinterpretací zde není prostor.

Na str. 16 studentka ztotožňuje autonomní funkci uměleckého díla s jeho prostředkováním reality, o stránku dále *bez dalšího* tvrdí, že dílo ve svém vztahu k označované věci směřuje ke kontextu společenských věd. Na stejné straně (s. 17) ztotožňuje umělecký status s podmínkou, že mimoestetické funkce musí být vůči funkci estetické *v menšině*, z čehož by plynulo, že umělecké dílo mimo svou estetickou funkci jinou funkci nevykonává. Pasáž pak uzavírá vyjádřením, že vlastnosti se začnou jevit jinak skrze funkci nově nabitou (*sic*).

Čtvrtá část práce nazvaná Surrealismus je rozdělena na historickou část věnovanou jeho ideovému východisku a základním tvůrčím principům, a část konceptuálně estetickou - věnovanou především pokusu o specifikaci znakového fungování surrealistických fotografií. V historické části se studentka zabývá konstitutivními principy tvorby tohoto silného internacionálního hnutí, určujícím vlivem Freudovy psychoanalýzy exemplifikovaným zájmem o témata podvědomí, snu a psychického automatismu, i zastřešujícím motivem uměleckého snažení jeho členů: snahou odkrýt a iniciovat ten zdroj tvořivosti i vnímavosti ducha, ve kterém se lze dotknout svobody myšlení spoutaného selhávajícím řádem racionality a logiky uprostřed pohnutých dějin meziválečné Evropy. Systematický blok pak těží z Derridova pojetí znaku a textu (psaní), jenž modifikuje klasické chápání jeho struktury i vztahu ke světu u de Saussura, a z adaptace a aplikace jeho myšlenek na problém fotografického obrazu R. Krausové, která zde slouží jako hlavní teoretický zdroj pro uchopení napětí mezi fotografickou transparentností a znakovostí.

Z hlediska jazykové obratnosti a jasnosti výkladu nezačíná o nic lépe ani tato klíčová a nejrozsáhlejší část práce, třebaže zde již nedochází k tak závažným dezinterpretacím, jako v případě Jana Mukařovského. Na str. 20 studentka cituje v rozmezí několika řádků dvakrát za sebou poměrně rozsáhlou a v podstatě identickou, (tedy redundantní) pasáž. Dávno po té, co uvádí důležitý pojem syntagmatického vztahu v kontextu de Saussurovy a Barthesovy lingvistiky a sémiotiky (str. 4 resp. 14) na str. 28 překvapivě vřazuje v daný moment zcela zbytečný odkaz na heslo „syntax“ z Wikipedie. V kapitole 4.4 odkazuje na podstatu surrealistické fotografie v její hře mezi „viděním skrz“ a derridovským „rozmezeřením“, k čemuž uvádí techniky, které toto „rozmezeření“ podporují - např. „zdvojování“. To je však bez dalšího vysvětlení pro čtenáře bezobsažné, zvláště když není obrazovou přílohou nijak dokumentováno.

Problematický je konečně též způsob vytěžení R. Krausové, což se ukazuje především v závěrečné části práce, věnované rozboru vybraných fotografií. Z četby práce je záhy zřejmé, že je Krausová pro autorku klíčovým zdrojem, a to nejen této části, ale i části historické (dějiny a podstata surrealismu), stejně jako teoretické (adaptace Derridy). Je to však právě využití Krausové v závěrečné kapitole (Vyřešení problému znaku v surrealistických fotografiích), které již překračuje přijatelnou míru, se kterou by bylo přirozené tento důležitý pramen zohlednit. Zde totiž studentka přejímá nejen autorčiny oblíbené fotografické příklady, nýbrž užívá (třebaže korektně) i jejich vlastních komentářů, čímž se minimálně zbavuje možnosti uzavřít práci vlastní kreativní aplikací teoretických zjištění na osobně zvoleném fotografickém materiálu.

Nedostatky a nejasnosti, kterými práce Hany Laipoldové trpí, by však při jejím hodnocení neměly zcela překrýt klady, které bezesporu nese. Uznání si zaslouží především volba silného tématu i kuráž, kterou si žádá práce s nesnadnými texty vybranými pro jeho konceptuální ukotvení, přehledná struktura a vcelku korektní formální a místy i věcná práce s

literaturou. Bakalářskou práci Hany Laipoldové proto doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm velmi dobře.

velmi dobře

Návrh na klasifikaci bakalářské práce:

.....
podpis recenzenta bakalářské práce

Čes. Budějovicích 22. 6. 2010
V dne

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------